

Misunderstandings of bilingual students in Persian lessons and writing and the role of mother tongue

Reza Mirarab Razi*

Assistant professor of Education department,
University of Mazandaran. Mazandaran. Iran

Mostafa Azizi Shomami

Assistant professor of Education department,
University of Mazandaran. Mazandaran. Iran

**Ebrahim Ghare Meshk
Gharravi**

Graduated from University of Mazandaran

Abstract

This study was conducted to determine of misunderstanding of bilingual students in Persian lessons and the writing and role of mother tongue (Turkmen). The research method was mixed and the tools were data collection, interview and questionnaire. Semi-structured interviews with 10 experts were used to achieve the goals then, a questionnaire was distributed among 145 first grade primary school teachers (public) in Maraveh Tappeh city (Golestan province). In the qualitative section, coding and categorization methods were used to analyze the information. In the quantitative section, coding and categorization methods were used to analyze the information. The analysis showed that the most important forms and types of misunderstanding among Turkmen students were: Perceptual misunderstanding, native misunderstanding, incorrect translation, preconceived notions. Quantitative findings also showed: The mean score of misunderstanding in Persian is 3.51 and in writing is 2.29, which was significant at a level less than 0.05. Also the results of qualitative analysis showed: Teaching in the mother tongue through cognitive and psychological development, motivation and high self-confidence, Facilitating comprehension and mediation and language development play an important role in reducing perceptual and indigenous misunderstandings in the learning of bilingual students.

Keywords: Misunderstanding, bilingualism, mother tongue, reading and writing

* Corresponding Author: reza.mirarab@gmail.com

How to Cite: Gharavi, E., Mirarab Razi, R., & Azizi Shamami, M. (2021). Misunderstandings of bilingual students in Persian lessons and writing and the role of mother tongue. *Educational Psychology*, 17(61), 57-76.
doi: [10.22054/jep.2021.57528.3221](https://doi.org/10.22054/jep.2021.57528.3221)

بدفهمی های دانش آموزان دوزبانه در دروس فارسی و نگارش و نقش زبان مادری

رضا میرعرب رضی* | استادیار گروه علوم تربیتی، دانشگاه مازندران

مصطفی عزیزی | استادیار گروه علوم تربیتی، دانشگاه مازندران

ابراهیم قره مشک | دانش آموخته کارشناسی ارشد دانشگاه مازندران / آموزگار پایه اول ابتدایی
غراوی | استان گلستان

چکیده

هدف از انجام این پژوهش تعیین بدفهمی دانش آموزان دو زبانه ترکمن در دروس فارسی و نگارش و نقش زبان مادری بود. روش پژوهش از نوع آمیخته (کیفی و کمی) و ابزار گردآوری اطلاعات، مصاحبه و پرسشنامه بود. جامعه پژوهش ۱۰ نفر از صاحب نظران و ۱۴۵ نفر از معلمان پایه اول ابتدایی مدارس (دولتی) شهرستان مراوه تپه (استان گلستان) بود. به منظور تجزیه و تحلیل اطلاعات از روش کدگذاری و مقوله بندی استفاده گردید. نتایج نشان داد، مهمترین اشکال و انواع بدفهمی در بین دانش آموزان دو زبانه ترکمن عبارت اند از بدفهمی ادراکی، بدفهمی بومی، ترجمه نادرست، مفاهیم پیش دانسته. میانگین نمرات بدفهمی در فارسی ۳/۵۱ و در نگارش ۲/۲۹ بود که در سطح کوچکتر از ۰/۰۵ معنادار بود. علاوه بر آن، نتایج نشان داد آموزش به زبان مادری می تواند در کاهش بدفهمی های ادراکی و بومی در یادگیری دانش آموزان دوزبانه نقش ایفا کند. با توجه به یافته ها می توان بدفهمی را مبحثی مهم در آموزش دروس فارسی و نگارش کودکان دو زبانه در دوره ابتدایی به شمار آورد و به اهمیت نقش زبان مادری در کاهش بدفهمی ها پی برد.

کلیدواژه‌ها: بدفهمی، دوزبانگی، زبان مادری، فارسی و نگارش

مقدمه

سال هاست که محققان و معلمان به دنبال درک ماهیت خطاهای دانش آموزان و دسته بندی آنها به منظور درک دلایل بروز آنها هستند، دو نوع از خطاهای عمده ای که دانش آموزان با آنها درگیر هستند عبارتند از: نخست: خطاهای محاسباتی و بی دقتی که نظام مند (قابل پیش بینی) نیستند و ما عنوان «اشتباه» را به آنها اختصاص می دهیم. اشتباهات، معمولاً خطاهایی هستند که در اثر بی دقتی رخ می دهند. هنگامی که معلم از دانش آموز می خواهد پاسخ هایش را بیازماید یا مجدداً تکلیف را نگاه کند، چنانچه دانش آموز مفهوم تدریس شده را به خوبی درک کرده باشد، متوجه آن اشتباه می شود. دوم: خطاهای نظام مند که تحت عنوان «بدفهمی» شناخته می شوند. بدفهمی به معنای یک ایده یا نظر اشتباه است که از یک درک نادرست نتیجه گیری شده باشد و در تعاملات و گفت‌وگوهای معلمان و دانش آموزان اتفاق می افتد. معمولاً بدفهمی ها زمانی رخ می دهند که در حالت خاص، ایده هایی در ذهن دانش آموز ایجاد می شود و سپس دانش آموز در حالت کلی این ایده ها را به طور نادرست تعمیم می دهد (پورعظیمی، ۱۳۹۱؛ مازوسامی و همکاران، ۲۰۲۰). پژوهش های زیادی در حوزه بدفهمی در دروسی مانند ریاضیات و هندسه انجام شده است (رایان و ویلیامز، ۲۰۰۷؛ بال^۳ و همکاران، ۲۰۱۶؛ تیوولده^۴، ۲۰۱۶). دروس دیگر اما کمتر مورد بحث و بررسی محققان بوده اند. دروسی مانند بخوانیم و بنویسیم، املا و انشا در مدارس مناطق دوزبانه، کمتر مورد پژوهش و بررسی قرار گرفته اند. تجربیات محققان و معلمان مناطق دوزبانه نشان می دهد که درصد زیادی از افت تحصیلی یا مردودی دانش آموزان دوزبانه در این درس ها بویژه در پایه های اولیه دوره ابتدایی، به بدفهمی ناشی از عدم توجه به زبان مادری باز می گردد (قوشلی پور، ۱۳۹۰؛ طالب زاده، ۱۳۹۰؛ رنانی، ۱۳۹۵). کولایی نژاد و همکاران (۱۳۹۵) نشان دادند آموزش کتاب کمک درسی خواندن کردی بر اساس روش آمیخته باعث تقویت خواندن و نوشتن در کتاب فارسی بخوانیم و بنویسیم پایه اول کودکان دوزبانه می شود. در یافته های پژوهشی عصاره (۱۳۸۷)، مشکلات درکی - شنیداری، گفتاری، خوانداری و نوشتاری چشم گیری در دوزبانه ها دیده می شود که بخشی از آن زبانی است، زیرا ساختمان زبانی مندرج در ذهن کودک با ساختار زبانی

1. Muthusamy & et al
2. Ryan & Williams
3. Bol
4. Tewolde

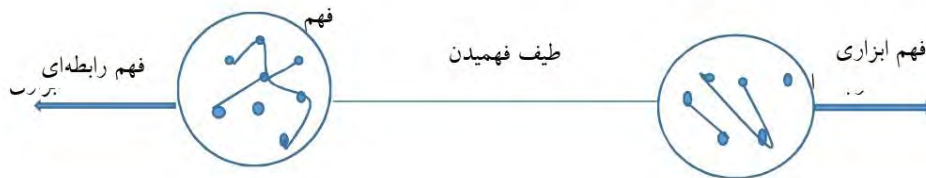
مدرسه تفاوت زیادی دارد. در گوش دادن به متن دیکته شده، عدم فهم صحیح یک واژه و توقف و تلاش و تمرکز زبان آموز و سوادآموز به فهم آن، وی را از گوش دادن به ادامه متن باز می دارد و به تبع آن کار نوشتن املا مختل می شود؛ مخصوصاً اگر گوینده ی متن املا، فارس زبان باشد. بخشعلی زاده و بروجردیان (۱۳۹۶) تحقیقی با عنوان «شناسایی بدفهمی های رایج دانش آموزان پایه چهارم ابتدایی در حوزه محتوایی هندسه و اندازه گیری و مقایسه عملکرد آنها با میانگین عملکرد در سطح بین المللی» انجام داده اند. این تحقیق با مطالعه نمونه دانش آموزان شرکت کننده در آزمونهای تیمز در سالهای ۲۰۰۳، ۲۰۰۷، ۲۰۱۱ و با استفاده از روش تحلیل ثانویه و آمار توصیفی به این نتیجه دست یافتند که بدفهمی های مختلف هم در بین دانش آموزان ایرانی و هم خارج از ایران وجود دارد؛ ولی میزان شیوع این بدفهمی ها در دانش آموزان ایران و دانش آموزان دیگر کشورها متفاوت بود. باوتیستا^۱ (۲۰۲۱) معتقد است تدریس برای دانش آموزان دوزبانه بسیار وقت گیر است و به کار بیشتر و تلاش بیشتر نیاز دارد.

شناخت بدفهمی ها و ریشه های ایجاد آن ها در حوزه های مفهومی و در سطوح مختلف تحصیلی می تواند موجب ارتقای یادگیری گردد؛ زیرا بدفهمی ها بخشی از ساختار مفهومی ذهن دانش آموز را تشکیل می دهند که با مفهوم جدید در تعامل است. به دلیل اینکه بدفهمی ها منشأ بروز خطا هستند، این تأثیرات اغلب منفی هستند. باید متذکر شد که آموزش و یادگیری همواره با برداشت های سوء و ناقص از سوی فراگیران همراه است در بسیاری موارد برداشت نادرست فراگیران از یک مفهوم باعث ایجاد اشتباهات در عملکرد آنها می شود که به آن بدفهمی گفته می شود (خادمی، ۱۳۹۴).

هیبرت و کارپنتر به نقل از لی به شبکه هایی از ایده هایی از درون مرتبط اشاره می کنند که فهمیدن در یک طرف انتهای این طیف، از درون مرتبط و غنی که این پیوستار فهم رابطه ای نامیده می شود. عباراتی که توسط اسکمپ^۲ (۱۹۷۶) متداول شد. در انتهای دیگر پیوستار، ایده ها به کلی یا قریب به یقین منفک از یکدیگرند، آنچه در این انتها داریم، همان چیزی است که به نام "فهم ابزار" معروف است. دانشی که بصورت طوطی وار فرا گرفته می شود، تقریباً همیشه بصورت ابزاری فهمیده می شود (لی^۳، ۲۰۰۶).

-
1. Bautista
 2. Scomp
 3. Li

شکل ۱. طیف فهمیدن (لی، ۲۰۰۶).

با توجه به شکل فوق «فهمیدن» به اندازه کمیت و کیفیت ارتباطات بین یک ایده جدید با ایده های موجود پیشین بستگی دارد. هر چه تعداد اتصالات در شبکه ایده ها بیش تر باشد، فهم بهتری رخ می دهد.

فهم رابطه ای در واقع همان چیزی است که همه از فهم و درک انتظار دارند و فهم ابزاری در واقع همان قوانین بدون دلیل هستند که تا چندی پیش حتی از آنها به عنوان فهم تلقی نمی شد. در ریاضیات مدرسه ای، ایجاد مهارت های محاسباتی (درک و فهم ابزاری) و ایجاد فهم و درک (درک و فهم رابطه ای) گویی رقیب یکدیگرند. اما قرار دادن مهارت در مقابل فهم و درک، تقابل نادرستی پدید می آورد. فهمیدن، یاد گرفتن مهارت ها و محاسبات ریاضی را آسان تر می کند و در عین حال مهارت ها و انجام محاسبات ریاضی، فهمیدن ریاضیات را تقویت می کند و آن را گسترش می دهد. در فهم رابطه ای، نه تنها دانش آموز جواب درست را می داند بلکه بر علت درستی آن نیز واقف است (موهایدین و خلیل^۱، ۲۰۱۶).

آنام ایلایس^۲ (۲۰۱۸) معتقد است بیشتر معلمان اصطلاحات بدفهمی را درک می کنند ولی با این حال، آنها دانش خود را در مورد منابع ایجاد این بدفهمی ها و تکنیک های آن را اصلاح نمی کنند. علاوه بر این، معلمان بدفهمی هایی که بوسیله روش آموزش آنها بوجود می آید را در نظر نمی گیرند. دجاگر^۳ (۲۰۱۲) بدفهمی در ارتباطات آموزشی برای دانش آموزان زبان دوم را نتیجه از مهارت های ضعیف شغلی، مهارت های ارتباطی و دانش ناکافی معلمان می داند.

1. Mohyuddin & Khalil

2. Anam Ilyas

3. De Jager

در تدوین کتاب های درسی دوره ی ابتدایی فرض بر این است که همه دانش آموزان با زبان فارسی گفتاری آشنا هستند. در مناطقی که زبان مادری کودکان با زبان رسمی کشور یکسان است، نوآموزان در بدو ورود به دبستان، قادر به گوش دادن و سخن گفتن هستند و به عبارت دیگر مهارت دو رکن اول زبان آموزی را کسب کرده اند و دو رکن دیگر آن یعنی خواندن و نوشتن را در مدرسه فرا می گیرند (شهودی مژدهی، مفیدی، علیزاده، ۱۳۹۲). ولی در مناطق دوزبانه که زبان رسمی آموزشگاهی با زبان مادری مغایر است، دانش آموزان در یادگیری زبان آموزشگاهی با مشکلاتی مواجه می شوند که به افت تحصیلی آنان می انجامد. این مشکلات در میان کودکانی که ساختار زبانی آنها با ساختار زبان فارسی از نظر آوایی، واژگانی و نحوی تفاوت بیشتری دارد، بارزتر است. در میان گویش های رایج در ایران، زبان ترکمنی نه تنها تفاوت ساختاری زیادی با زبان فارسی دارد، بلکه با بقیه ی گویش های رایج در ایران هم ریشه نیست. یکی از دلایل ما برای انتخاب این موضوع تحقیق، دغدغه و مشکل اساسی یادگیری این مناطق دوزبانه (ترکمن) می باشد. که باعث عدم پیشرفت تحصیلی، عدم اعتماد به نفس، عدم مهارت های اجتماعی کافی، مهارت های زبانی، مهارت های سواد عاطفی، افت تحصیلی و ترک تحصیلی دانش آموزان می شود. با توجه به مطالب فوق، سوال اساسی پژوهش عبارت است از انواع و اشکال بدهمی های دانش آموزان دوزبانه (ترکمن) در درس فارسی و نگارش در دوره اول ابتدایی کدامند و نقش زبان مادری در این بدهمی چگونه است؟

روش

این پژوهش از منظر گردآوری داده ها ترکیبی است. ابتدا با روش کیفی و سپس با روش کمی انجام شده است. هدف محقق این است که قبل از اجرای پرسشنامه (کمی) با انجام مصاحبه کیفی پدیدارشناسانه در مورد شرایط موجود، روابط موجود، دیدگاه ها و عقاید معلمان نسبت به پدیده مورد مطالعه به ارائه وضعیت بپردازد. علاوه بر این، در این تحقیق هدف نخست یافتن انواع بدهمی ها و سپس بررسی میزان و یا کمیت توزیع های آماری بدهمی است. در بخش کمی از روش توصیفی استفاده شده است. جامعه آماری این پژوهش در قسمت کیفی ۱۰ نفر از معلمان صاحب نظر و در قسمت کمی کلیه معلمان زن و مرد مشغول تدریس در دوره اول ابتدایی مدارس عادی (دولتی) در سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ می باشد که تعداد آنها ۲۴۰ نفر می باشد. حجم نمونه بر اساس جدول کرجسی و مورگان ۱۴۵ نفر

تعیین شد و در انتخاب نمونه‌ها چون افراد نمونه همگن نیستند از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی استفاده شده است.

برای جمع‌آوری داده‌ها در بخش کیفی از مصاحبه و در بخش کمی پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد، به این صورت که از پاسخ‌دهندگان خواسته شد تا دنیای واقعی‌شان را تفسیر کنند. بعد از تجزیه و تحلیل مصاحبه‌ها، پرسشنامه محقق ساخته آماده گردید و به تعداد مورد نظر تکثیر و با مراجعه حضوری در اختیار شرکت‌کنندگان (پاسخ‌دهندگان) در این پژوهش قرار گرفت. پرسشنامه دارای ۲۸ سوال می‌باشد که ۱۴ گویه بدفهمی‌های فارسی و ۱۴ گویه دیگر بدفهمی‌نگارش را اندازه‌گیری می‌کنند. سوالات شماره ۱ تا ۱۴ بدفهمی‌های فارسی و سوالات شماره ۱۵ تا ۲۸ بدفهمی‌های نگارش را نشان می‌دهند. پاسخ به سوالات به صورت ۵ گزینه‌ای خیلی کم، کم، تا حدودی، زیاد و خیلی زیاد که به ترتیب از یک تا ۵ امتیاز نمرگذاری می‌شود. روایی صوری این پرسشنامه مورد تایید چند تن از استادان و صاحب‌نظران آموزش ابتدایی قرار گرفته است و پایایی با ضریب آلفای کرونباخ، ۰/۷۸ گزارش شد.

در این تحقیق با توجه به اولویت روش کیفی (پدیدارشناسی)، ابتدا نتایج حاصل از اجرای مصاحبه با ۱۰ نفر از صاحب‌نظران و کارشناسان آموزش ابتدایی شهرستان مراوه تپه ارائه شده است. پس از انجام مصاحبه، تمامی مصاحبه‌ها روی کاغذ پیاده شد. متون در جداول مربوطه که هر ردیف آن به یک داده خام اختصاص دارد، یادداشت شد. در مرحله بعد با استفاده از روش مقایسه کردن و پرسش مداوم در این مورد که این داده‌ها با چه مفهومی مشابهت بیشتری دارد؟ داده‌های خام عناوین مفهومی دریافت گردید. روشهای تحلیل کیفی برای آشکار کردن معانی که افراد به تجربه‌هایشان می‌دهند، مناسب است. آنچه در این تحقیق اهمیت دارد گفتارهایی است که مصاحبه‌شوندگان از تجربه‌هایشان بیان می‌کنند.

یافته‌ها

سوال اول پژوهش: دانش آموزان دوزبانه (ترکمن) با چه بدفهمی‌هایی در درس فارسی و نگارش در دوره اول ابتدایی روبه‌رو هستند؟

جدول ۱. کدهای شناسایی شده از مصاحبه با معلمان و کارشناسان مربوط به انواع و اشکال بdfهفمی های دانش آموزان دوزبانه

کدهای اولیه شناسایی شده	کد مصاحبه
۱- معلم ۲- روش تدریس ۳- ادراک ۴- بدخطی معلم	۱.م
۱- تفاوت معنایی ۲- زبان مادری ۳- کلمات شبیه ۴- معنا	۲.م
۱- پیشرفت و موفقیت ۲- قواعد دستوری ۴- زبان مادری و زبان دوم ۵- ارتباط ۶- ترجمه تحت اللفظی ۷- ترجمه نادرست	۳.م
۱- مهارت های اساسی ۲- نوشتن ۳- رسم الخط ۴- فاصله کلمات ۵- بصری و ظاهری ۶- نشانه های نگارشی	۴.م
۱- هم آوا و هم نویس ۲- هم آوا ۳- هم شکل ۴- درک نادرست	۵.م
۱- مفهوم خاص ۲- معادل ۳- کلمات هم آغاز و هم پایان ۴- تشخیص و تلفظ	۶.م
۱- ارتباط نادرست ۲- خانه و مدرسه ۳- روش های نوین آموزش ۴- آموزش ناصحیح یا سنتی ۵- بdfهفمی های واقعی ۶- ادراکی ۷- ترجمه نادرست ۸- مفاهیم پیش دانسته ۹- جملات کوتاه ، محدود و اصطلاحی	۷.م
۱- کتاب درسی ۲- مطالب و محتوای ۳- رشد شناختی ۴- سنی ۵- سطح بالا	۸.م
۱- زبان مادری ۲- لهجه و تلفظ ۳- کلمات متفاوت ۴- الفاظ مشترک در کتابت و متفاوت در تلفظ	۹.م
۱- حروف ناخوانا ۲- کاربرد حروف ربط ۳- حروف صامت	۱۰.م

همانطور که در جدول مشاهده می شود، در ارتباط با سؤال اول پژوهش (انواع و اشکال بdfهفمی های دانش آموزان دوزبانه) عوامل گسترده ای شناسایی شد. بنابراین در ادامه پاسخگویی به سؤال اول پژوهش و با استفاده از نتایج مصاحبه های نیمه ساختار یافته با الهام از ادبیات نظری و تجربی موضوع، کدهای شناسایی شده دسته بندی شد.

جدول ۲. دسته بندی کدهای شناسایی شده در قالب مقولات مربوط به مؤلفه ها و انواع بdfهفمی ها

مقولات	کدهای مرتبط
مفاهیم پیش دانسته	۱- حروف صامت ۲- ارتباط
بdfهفمی های بومی	۱- قواعد دستوری ۲- تفاوت معنایی ۳- زبان مادری ۴- نبود کلمات معادل ۵- تشخیص و تلفظ ۶- لهجه و تلفظ ۷- الفاظ مشترک در کتابت و متفاوت در تلفظ
بdfهفمی های واقعی	۱- مفهوم خاص ۲- ارتباط نادرست خانه و مدرسه ۳- سطح بالا کتاب درسی ۴- متناسب نبودن با سن
بdfهفمی های ادراکی	۱- رسم الخط ۲- نوشتن ۳- فاصله کلمات ۴- نشانه های نگارشی هم شکل ۵- جملات کوتاه ، محدود و اصطلاحی ۶- روش تدریس ۷- درک نادرست ۸- کلمات

مقولات	کدهای مرتبط
	هم آغاز و هم پایان ۹- روش های نوین آموزش ۱۰- آموزش ناصحیح یا سستی ۱۱- مطالب و محتوا مبهم کلمات متفاوت
بیش تعمیمی	۱- کلمات شبیه ۲- هم آوا و هم نویس ۳- هم آوا
بیش تخصیصی	۱- بدخطی معلم ۲- حروف ناخوانا
ترجمه نادرست	۱- کاربرد حروف ربط ۲- معنا ۳- ترجمه تحت اللفظی
مفهوم سازی محدود	۱- بصری و ظاهری ۲- نبود کلمات معادل
عقاید غیر علمی	۱- متناسب نبودن با سن

با استفاده از نتایج مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته طی مرحله کدگذاری و نیز با الهام از ادبیات نظری و تجربی موضوع، کدهای شناسایی شده در ۹ مقوله دسته‌بندی شده است. همانگونه که در جدول ۳ ملاحظه می‌شود؛ مقوله های بدفهمی های دانش آموزان عبارتند از: بدفهمی های ادراکی، بدفهمی های بومی، بدفهمی های واقعی، بیش تعمیمی، مفاهیم پیش دانسته، ترجمه نادرست، عقاید غیر علمی، مفهوم سازی محدود، بیش تخصیصی. سوال دوم پژوهش: از دیدگاه معلمان میزان بدفهمی در درس فارسی و نگارش در بین دانش آموزان به چه میزان است؟

اطلاعات مندرج در جدول ۳ بیانگر شاخص مرکزی (میانگین) و شاخص پراکندگی (انحراف استاندارد)، آماره t ، درجه آزادی و سطح معنی داری مقوله بدفهمی در فارسی از دیدگاه معلمان است.

جدول ۳. آماره های توصیفی میزان بدفهمی در فارسی و نگارش از دیدگاه معلمان

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف معیار	میانگین فرضی = ۳
		t	df	sig
بدفهمی در فارسی	۱۴۵	۳/۵۱	۱/۱۷۴	۴/۹۰۳
بدفهمی در نگارش	۱۴۵	۲/۲۹	۰/۷۵۲	-۶/۹۷۷

بر اساس اطلاعات جدول (۳)، میانگین نمرات بدفهمی در فارسی ۳/۵۱ به دست آمده است، این میانگین نشان می‌دهد که بدفهمی در فارسی توسط آزمودنی‌ها بالاتر از سطح متوسط (۳) قرار دارد. با توجه به مقدار t در سطح کوچکتر از ۰/۰۵ می‌توان گفت بطور معناداری سطح بدفهمی دانش آموزان در درس فارسی بالاتر از متوسط می‌باشد. همچنین میانگین نمرات بدفهمی در نگارش ۲/۲۹ به دست آمده است، این میانگین نشان می‌دهد که

بدهمی در نگارش توسط آزمودنی‌ها پایین تر از سطح متوسط (۳) قرار دارد. با توجه به مقدار t در سطح کوچکتر از $0/05$ می توان گفت بطور معناداری سطح بدهمی دانش آموزان در درس نگارش پایین تر از متوسط می باشد.

سوال سوم پژوهش: نقش زبان مادری در بهبود بدهمی ها چگونه است ؟
به منظور پاسخ به این سؤال با استفاده از روش پژوهش کیفی و مصاحبه نیمه ساختار یافته، مؤلفه ها و عوامل تاثیر گذار زبان مادری مورد بررسی قرار گرفت. در جدول زیر مهمترین گزاره های کلامی موجود در پاسخ هر یک از کارشناسان و معلمان مشاهده می گردد.

جدول ۴. پاسخ کارشناسان و معلمان به سؤال دوم پژوهش و کدهای شناسایی شده در خصوص

چگونگی نقش زبان مادری

کد مصاحبه	پاسخ مصاحبه شونده	کدهای شناسایی شده
۱.م	خدمتتون عرض کنم که استفاده از زبان مادری در سال های اولیه تحصیلی دانش آموزان، به دلایل شناختی و روان شناختی سبب می شود زبان دوم به صورت کامل نهادینه و به بهترین شکل ممکن تقویت شود. و ان دسته از بدهمی هایی که در دانش آموزان ایجاد می شود را بهبود داده و روند تحصیلی و تربیتی دانش آموزان را سرعت ببخشند. نه تنها زبان مادری در بهبود بدهمی ها نقش مهمی ایفا می کند بلکه زبان فارسی را به شکل صحیح آن آموزش می دهد.	۱- تقویت زبان فارسی ۲- رشد شناختی و روانشناختی ۳- بهبود تحصیلی و تربیتی
۲.م	اگه درباره نقش مهم زبان مادری بهتون بگم ؛ می توان به کتاب نوشت. ولی عرض کنم که نقش زبان مادری در ایجاد غرور و خودپنداره مثبت دانش آموزان بسیار زیاد است و باعث می شود دانش آموزان راحتتر سخن بگویند و همچنین در خواندن مطالب درسی از اعتماد به نفس بالایی برخوردار باشند. و آن سوالاتی که در ذهنشان مبهم است را بهتر و با آسوده خاطر از معلم بپرسند و مسئله خود را حل نموده و از بدهمی به دور باشند. زبان مادری در واقع اولین زبان و نخستین عامل ارتباطی یک نوزاد با دنیای واقعیت هاست و کودک با همان واژه ها و مفاهیمی که مادر با او رابطه برقرار می کند ، با دنیای خارج ارتباط و پیوند ایجاد می کند. به بیان دیگر این زبان مادری است که به او هویت و شخصیت می دهد و برایش امکان فهم و درک و تبیین صحیح مفاهیم و مصادیق را فراهم ساخته و باعث تسهیل ارتباط او با پدیده های مختلف می شود.	۱- ایجاد غرور و خودپنداره مثبت ۲- اعتماد به نفس بالا ۳- نخستین عامل ارتباطی ۴- شکل گیری هویت و شخصیت ۵- فهم و درک ۶- تبیین صحیح ۷- تسهیل ارتباط

کدهای شناسایی شده	پاسخ مصاحبه‌شونده	کد مصاحبه
<p>۱- کاربرد پتانسیل موجود</p> <p>۲- ارتباط خوب</p> <p>۳- درک بهتر مطالب</p> <p>۴- حامل معانی و مفاهیم زیسته</p> <p>۵- ترجمه</p>	<p>در رابطه با زبان مادری بگم که ، زبان مادری باعث می شود که دانش آموزان از تمامی پتانسیل موجود خود استفاده کنند و آن کاستی ها و مشکلاتی که در یادگیری زبان فارسی داشته اند را به خوبی رفع نموده و در مسیر پیشرفت قرار بگیرند. زبان مادری باعث ارتباط خوب با دانش آموزان می شود و این در درک بهتر مطالب درسی کمک می کند. زبان مادری است که حامل معانی و مفاهیم زیسته دانش آموزان است و کسب زبانهای دیگر برپایه ترجمه آنها به معانی و مفاهیم زبان زیسته امکان پذیر است.</p>	<p>۳.م</p>
<p>۱- درک بهتر مطالب</p> <p>۲- انتقال دانش و مهارت های آموخته شده</p> <p>۳- مفاهیم علمی</p> <p>۴- پیوند آموخته های قبلی با مطالب جدید</p> <p>۵- کاهش افت تحصیلی</p> <p>۶- پیوند محیط مدرسه و خانه</p> <p>۷- مشارکت بیشتر</p>	<p>زبان مادری در درک بهتر مطالب نقش اساسی دارد و به پیشرفت شناختی دانش آموزان می انجامد. دانش آموزان دانش و مهارت های آموخته شده در زبان مادری را به موقعیت های آموزشی انتقال می دهند ، آنان در فضای بیرون از مدرسه بسیاری از مفاهیم علمی را آموخته اند ، وقتی در نظام آموزشی جدید ارتباطی بین آموخته های قبلی آنان و مطالب درسی برقرار نمی شود . دچار افت شدید تحصیلی می شوند . و اگر در آموزش از زبان مادری استفاده شود آن ارتباط را محترم برقرار می شود و بسیاری از مشکلات و بدفهمی های دانش آموزان دوزبانه را کاهش داده و عملکرد تحصیلی و تربیتی آنان را بهتر می نماید. آگه از زبان مادری استفاده شود ، این دانش آموزان محیط مدرسه را با محیط خانه خود آشنا می بینند و در فعالیت های مدرسه و کلاس مشارکت بیشتری خواهند داشت.</p>	<p>۴.م</p>
<p>۱- تدریس متفاوت</p> <p>۲- تسهیل مفهوم سازی</p> <p>۳- گنجینه لغات</p> <p>۴- درک و یادگیری</p>	<p>از نظر من روش های تدریس متفاوت است و استفاده از روش یکسان در آموزش دانش آموزان یک زبانه و دوزبانه باعث ایجاد مشکلاتی در آنها می گردد. به نظرم در پایه های پایین از روش هایی که تناسب بیشتری با دانش آموزان دوزبانه دارند و آن روشی که از زبان مادری این دانش آموزان بکار می گیرد ، استفاده شود. مثلا در آموزش واژه سبب نام محلی آن را بگویند تا دانش آموز درک و یادگیری بهتری داشته باشد. زبان مادری باعث تسهیل مفهوم سازی می گردد و این در کاهش و بهبود بدفهمی های دانش آموزان موثر است. گنجینه لغات فارسی دانش آموزان دوزبانه محدود است و این در درک درست مطالب مشکل بوجود می آورد و اگر از گنجینه لغات زبان مادری استفاده شود ، درک دانش آموزان بهتر خواهد شد. در زبان ترکمنی بعضی از صداها در زبان فارسی شبیه و یا متفاوت هستند که اگر در آموزش آن صداها از زبان</p>	<p>۵.م</p>

کد مصاحبه	پاسخ مصاحبه‌شونده	کدهای شناسایی شده
	مادری استفاده شود حتما در درک و یادگیری بهتر آن صداها تاثیر فراوان داشته و از مشکلات بعدی جلوگیری خواهد نمود.	
۶.م	زبان مادری مانند دستگاه الکترونیکی نیست ، که زبان آموز بتواند آن را در کلاس خاموش کند. در واقع ، دانش آموز هر چیزی را که می شنود ، به زبان مادری برگردان می کند تا بتواند آن را بفهمد. دانش آموزان به این زبان فکر می کنند و با آن ارتباط برقرار می کنند. آنها فهم دستور زبان را به طور غریزی با این زبان فرا گرفته اند و احساسات و عواطفشان به کمک این زبان شکل گرفته است. بنابراین بهتر است زبان مادری را در جهت بهبود یادگیری زبان فارسی بکار بست و برای این کار باید اطلاعات و تجربیات دانش آموزان را که به زبان مادری در ذهنشان ذخیره شده به اطلاعات زبان فارسی پیوند زد. این مسئله نه تنها به یادگیری بهتر منجر می شود بلکه از نظر روانشناختی نیز اثر مطلوبی به جای می گذارد.	۱- ترجمه لغات ۲- فهم دستور زبان ۳- زبان فکر ۲- احساسات و عواطف ۳- پیوند اطلاعات و تجربیات ۴- روانشناختی
۷.م	زبان مادری نقش پیش زمینه و زبان میانجی را برای یادگیری زبان فارسی ایفا می کند و با اطلاعات عمومی ما در ارتباط است. انسان تنها یکبار سخن گفتن را می آموزد ، بدون اینکه هیچ گونه اطلاعات زبانی داشته باشد و به همین علت ، این زبان مادری است که احساسات و تفکراتش را تعیین و تثبیت می کند. لذا باید این دانش پیشین را هنگام یادگیری مدنظر قرار داد و آن را با دانش جدید پیوند داد. زبان مادری بویژه برای انتقال معانی و همچنین برای روشن کردن مباحث دستوری لازم است . برای یادگیری مباحث دستوری ، زبان مادری می تواند هم از راه ترجمه واژه به واژه و هم از راه ترجمه معنایی ، نقش بسیار مهمی را ایفا کند. ترجمه معنایی بهترین وسیله برای فهم زبان دیگر است . زیرا پس از اینکه دانش آموز به معنی یک عبارت پی برد ، می تواند شکل و محتوا را به هم پیوند دهد و فهم معنایی به بهترین وجه ممکن ، از راه زبان مادری رخ می دهد.	۱- نقش پیش زمینه ۲- زبان میانجی ۳- تعیین و تثبیت احساسات و تفکرات ۴- تعیین و تثبیت ۵- پیوند دانش پیشین با دانش جدید ۶- انتقال معانی ۷- درک مباحث دستوری ۸- ترجمه واژه به واژه ۹- ترجمه معنایی ۱۰- فهم معنایی
۸.م	من فکر می کنم؛ زبان مادری می تواند اشتباهات احتمالی دانش آموزان را پیشگویی کند و افزون بر این ، به تعیین میزان دشواری عناصر زبان پردازد، تا یادگیری را تسهیل کند. استفاده مداوم از زبان فارسی در آموزش مطالب درسی باعث بوجود آمدن بدهمی هایی در دانش آموزان می شود که تنها با کمک زبان مادری می توان آنها را برطرف کرد. به کمک زبان مادری می توان متون پرمحتوا را که معمولا در کتب آموزشی جایشان خالی است خیلی زود در کلاس ارائه نمود، زیرا دانش	۱- پیشگویی اشتباهات احتمالی ۲- تعیین میزان دشواری عناصر ۳- تسهیل کننده ۴- کشف تشابهات ۵- درک بهتر ساختارها

کدهای شناسایی شده	کد مصاحبه پاسخ مصاحبه‌شونده
	<p>آموزان دوزبانه نمی‌توانند اینگونه متن‌ها را تنها به کمک زبان فارسی بفهمند. استفاده از زبان مادری در تدریس، به کشف تشابهات موجود بین این زبان و زبان فارسی می‌انجامد و از این راه، دانش آموزان دوزبانه این ساختارها را بهتر به خاطر بسپارند.</p>
<p>۱- کاهش محدودیت‌ها ۲- تقویت هر دو زبان دانش آموزان ۳- شناسایی کلمات ۴- تشخیص و تفهیم جملات و کلمات عامیانه</p>	<p>۹.م زبان مادری محدودیت‌های زبان فارسی را در یادگیری مطالب درسی کاهش می‌دهد و سبب تقویت دانش آموزان در بکارگیری هر دو زبان می‌شود. در بعضی مواقع پیش می‌آید که دانش آموزان کلمه‌ای را به زبان مادری می‌شناسند اما نمی‌دانند که به زبان فارسی به آن چه می‌گویند و یا برعکس کلمه‌ای را به زبان فارسی می‌شناسند اما نمی‌توانند تشخیص دهند که به زبان مادری خود آن کلمه به چه چیزی گفته می‌شود. و در اینجا معلم می‌تواند با استفاده از زبان مادری آن کلمه را برای دانش آموز معرفی و یاد بدهد. در بعضی از موارد دانش آموزان جملات و کلمات عامیانه و کتابی را با هم می‌آورند و هیچ‌گونه تفاوتی بین آنها قائل نمی‌شوند. در اینجا استفاده از زبان مادری برای تشخیص و تفهیم جملات می‌تواند موثر واقع شود.</p>
<p>۱- زبان کتاب ۲- قابل درک ۳- تسهیل کننده ۴- افزایش‌انگیزه دانش آموزان ۵- افزایش علاقه و توجه</p>	<p>۱۰.م زبان مادری، زبان کتاب را برای دانش آموزان دوزبانه قابل درک و روشن می‌کند. و با آن ارتباط برقرار می‌نماید. زبان مادری بعضی از کلمات و واژه‌هایی که در زبان فارسی و محلی از نظر معنا و شکل ظاهری تفاوت دارند را مشخص و یادگیری آنها را تسهیل می‌کند. و از بدفهمی‌های دانش آموزان جلوگیری می‌نماید. استفاده از زبان مادری در آموزش می‌تواند، انگیزه دانش آموزان را افزایش دهد و دانش آموزان با علاقه و توجه بیشتر به مطالب و سخنان معلم گوش کنند. و این باعث می‌شود که دانش آموز مطالب را درست درک کند و از بدفهمی و مشکلات دیگر به دور باشد.</p>

همان‌گونه که در جدول ۴ نشان داده شده است، کارشناسان و معلمان در مصاحبه‌ها به طیف وسیعی از مؤلفه‌ها و عوامل تاثیرگذار زبان مادری اشاره کرده‌اند. به منظور شناسایی مؤلفه‌ها، کدهای شناسایی شده در جدول ۵ ارائه شده است.

جدول ۵. کدهای شناسایی شده از مصاحبه با کارشناسان و معلمان مربوط به نقش زبان مادری

کد مصاحبه	کدهای اولیه شناسایی شده
۱.م	۱- تقویت زبان فارسی ۲- رشد شناختی و روانشناختی ۳- بهبود تحصیلی و تربیتی
۲.م	۱- ایجاد غرور و خودپنداره مثبت ۲- اعتماد به نفس بالا ۳- نخستین عامل ارتباطی ۴- شکل گیری هویت و شخصیت ۵- فهم و درک ۶- تبیین صحیح ۷- تسهیل در ارتباط
۳.م	۱- کاربرد پتانسیل موجود ۲- ارتباط خوب ۳- درک بهتر مطالب ۴- حامل معانی و مفاهیم زیسته ۵- ترجمه
۴.م	۱- درک بهتر مطالب ۲- انتقال دانش و مهارت های آموخته شده ۳- مفاهیم علمی ۴- پیوند آموخته های قبلی با مطالب جدید ۵- کاهش افت تحصیلی ۶- پیوند محیط مدرسه و خانه ۷- مشارکت بیشتر
۵.م	۱- تدریس متفاوت ۲- تسهیل مفهوم سازی ۳- استفاده از گنجینه لغات ۴- درک و یادگیری زبان فارسی
۶.م	۱- ترجمه لغات ۲- فهم دستور زبان ۳- زبان فکر ۲- تاثیر در احساسات و عواطف ۳- پیوند اطلاعات و تجربیات ۴- روانشناختی
۷.م	۱- نقش پیش زمینه ۲- زبان میانجی ۳- تعیین و تثبیت احساسات و تفکرات ۴- تعیین و تثبیت ۵- پیوند دانش پیشین با دانش جدید ۶- انتقال معانی ۷- درک مباحث دستوری ۸- ترجمه واژه به واژه ۹- ترجمه معنایی ۱۰- فهم معنایی
۸.م	۱- پیشگویی اشتباهات احتمالی ۲- تعیین میزان دشواری عناصر ۳- تسهیل کننده ۴- کشف تشابهات ۵- درک بهتر ساختارها
۹.م	۱- کاهش محدودیت ها ۲- تقویت هر دو زبان دانش آموزان ۳- شناسایی کلمات ۴- تشخیص و تفهیم جملات و کلمات عامیانه
۱۰.م	۱- زبان کتاب ۲- قابل درک ۳- تسهیل کننده ۴- افزایش انگیزه دانش آموزان ۵- افزایش علاقه و توجه

همانطور که در جدول ۵ مشاهده می شود، در ارتباط با سؤال سوم پژوهش (نقش زبان مادری) عوامل گسترده ای شناسایی شد. بنابراین در ادامه با استفاده از نتایج مصاحبه های نیمه ساختاریافته با الهام از ادبیات نظری و تجربی موضوع، کدهای شناسایی شده دسته بندی خواهند شد.

جدول ۶. دسته‌بندی کدهای شناسایی شده در قالب مقولات مربوط به نقش زبان مادری

مقولات	کدهای مرتبط
رشد شناختی و روانشناختی	۱- شکل‌گیری هویت و شخصیت ۲- بهبود تحصیلی و تربیتی ۳- کاربرد پتانسیل موجود ۴- کاهش افت تحصیلی ۵- پیشگویی اشتباهات احتمالی ۶- تعیین میزان دشواری عناصر ۷- کاهش محدودیت‌ها
انگیزش و اعتماد به نفس بالا	۱- ایجاد غرور و خودپنداره مثبت ۲- اعتماد به نفس بالا ۳- تاثیر در احساسات و عواطف ۴- تعیین و تثبیت احساسات و تفکرات ۵- افزایش انگیزه دانش آموزان ۶- افزایش علاقه و توجه
تسهیل درک و فهم	۱- فهم و درک ۲- تبیین صحیح ۳- درک بهتر مطالب ۴- حامل معانی و مفاهیم زیسته ۵- ترجمه ۶- انتقال دانش و مهارت‌های آموخته شده ۷- مفاهیم علمی ۸- تدریس متفاوت ۹- تسهیل مفهوم سازی ۱۰- نقش پیش زمینه ۱۱- انتقال معانی ۱۲- تسهیل کننده ۱۳- کشف تشابهات ۱۴- درک بهتر ساختارها ۱۵- شناسایی کلمات ۱۶- تشخیص و تفهیم جملات و کلمات عامیانه
میانجی‌گری	۱- نخستین عامل ارتباطی ۲- تسهیل در ارتباط ۳- ارتباط خوب ۴- پیوند آموخته‌های قبلی با مطالب جدید ۵- پیوند محیط مدرسه و خانه ۶- مشارکت بیشتر ۷- پیوند اطلاعات و تجربیات
رشد زبانی	۱- تقویت زبان فارسی ۲- استفاده از گنجینه لغات ۳- درک و یادگیری زبان فارسی و مادری ۴- ترجمه لغات ۵- فهم دستور زبان ۶- درک مباحث دستوری ۷- ترجمه واژه به واژه ۸- ترجمه معنایی ۹- فهم معنایی ۱۰- تقویت هر دو زبان دانش آموزان ۱۱- زبان کتاب ۲

با استفاده از نتایج مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته طی مرحله کدگذاری و نیز با الهام از ادبیات نظری و تجربی موضوع، کدهای شناسایی شده در ۵ مقوله دسته‌بندی شده است. همانگونه که در جدول ۶ ملاحظه می‌شود عوامل و مولفه‌های نقش زبان مادری عبارتند از: رشد شناختی و روانشناختی، انگیزش و اعتماد به نفس بالا، تسهیل درک و فهم، میانجی‌گری و رشد زبانی.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف این پژوهش، تعیین انواع و اشکال بدفهمی‌های دانش آموزان دوزبانه (ترکمن) در درس فارسی و نگارش در دوره اول ابتدایی و نقش زبان مادری در کاهش آن می‌باشد. در راستای سوال اول پژوهش نتایج نشان داد که مقوله‌های بدفهمی شامل بدفهمی ادراکی، بدفهمی‌های بومی، بدفهمی‌های واقعی، بیش‌تعمیمی، ترجمه نادرست، مفاهیم پیش‌دانسته، عقاید غیرعلمی، مفهوم‌سازی محدود و بیش‌تخصیصی است. در تبیین این نتیجه این پژوهش می‌توان گفت که دانش آموزان اطلاعات علمی را به گونه‌ای می‌آموزند که حتی اگر این

اطلاعات با تصورات قبلی و عقاید غیر علمی آنها در تضاد باشد، به تفسیر و علت یابی تضاد به وجود آمده نمی پردازند و برای رهایی از آشفتگی خود، مدل های ضعیفی را ارائه می کنند. این مدل ها آنقدر ضعیفند که خود دانش آموزان در مورد مفاهیم آنها اطمینان کافی ندارند و باعث بروز بدفهمی های ادراکی می شوند. به نظر می رسد کودکانی که بدون کمترین آشنایی قبلی به زبان فارسی، وارد دبستان می شوند ناچارند بدون تسلط بر ابعاد شفاهی زبان فارسی، ابعاد نوشتاری یعنی خواندن و نوشتن آن را بیاموزند، بنابراین عملکردی یکسان با کودکان فارس زبان نخواهند داشت. بویژه در سال های اول ورود به مدرسه، با مشکلات زیادی مواجه می شوند. این کودکان که با مقوله ای با عنوان دوزبانه بودن مواجه هستند، با وجود تمام توانایی های ذهنی خود، در سال های نخستین آموزش خود دچار مشکل می شوند.

در راستای سوال دوم پژوهش مبنی بر اینکه از دیدگاه معلمان میزان بدفهمی در درس فارسی و نگارش در بین دانش آموزان به چه میزان است؟ نتایج نشان داد که معلمان و متخصصان امر آموزش میزان بدفهمی در فارسی دانش آموزان دوزبانه (ترکمن) در حد زیاد ارزیابی کردند. این نتیجه با نتایج پژوهش مرادی و همکاران (۱۳۹۱)، همچنین پژوهش های دجاگر (۲۰۱۲) و گارسیا (۲۰۰۹) همسو است. در تبیین نتایج این پژوهش می توان گفت هر چند به طور کلی، پیشینه پژوهشی قابل ملاحظه ای در ارتباط با میزان بدفهمی در فارسی در بین دانش آموزان دوزبانه ترکمن وجود ندارد، اما گزارشهایی درباره ی میزان بدفهمی در دانش آموزان دوزبانه دیگر موجود است. این یافته، تأییدی بر ادعای سازنده گرایان است که معتقدند هر شخص، دانش منحصر به فرد خویش را می سازد. همچنانکه اولیویر (۱۹۹۲) تأکید می کند، اشتباهات دانش آموزان اگرچه غلط هستند، اما از نظر روانشناختی، از دیدگاه خود آنها بسیار با معنی می باشند. از این رو، شناخت بدفهمی های دانش آموزان می تواند به عنوان ابزاری مفید برای ارزیابی فهم و درک آن ها به کار گرفته شود. همچنین در خصوص میزان بدفهمی در نگارش در بین دانش آموزان نتایج نشان داد که معلمان و متخصصان امر آموزش میزان بدفهمی در نگارش دانش آموزان دوزبانه (ترکمن) را در حد کم ارزیابی کردند. این پژوهش با نتایج پژوهش احمدی و همکاران (۱۳۹۳)، مرادی و همکاران (۱۳۹۱)، همچنین پژوهش های دجاگر (۲۰۱۲) و گارسیا (۲۰۰۹) همسو است. در تبیین نتایج این پژوهش می توان گفت باتوجه به اینکه ترکمنی از

جمله زبان‌هایی است که ادبیات آنان در درازای تاریخ، کم‌تر بر کتابت و آثار نوشتاری مبتنی بوده‌است و تفاوت رسم الخط متفاوت با زبان فارسی و همچنین استفاده از صامت‌ها و مصوت‌ها در نگارش در دوره اول ابتدایی بدفهمی‌های موجود نیز به کمترین میزان خود می‌رساند.

در راستای سوال سوم پژوهش مبنی بر اینکه از دیدگاه معلمان نقش زبان مادری در بهبود بدفهمی‌ها چگونه است؟ نتایج نشان داد که زبان مادری نقش بسزایی در بهبود بدفهمی در دانش‌آموزان دوزبانه ایفا می‌کند. عوامل و مولفه‌های نقش زبان مادری عبارتند از: رشد شناختی و روانشناختی، انگیزش و اعتماد به نفس بالا، تسهیل درک و فهم، میانجی‌گری و رشد زبانی؛ در تبیین نتایج این پژوهش می‌توان گفت با توجه به نظریه کیم^۱ و همکاران (۲۰۱۱) در کودکان دوزبانه نواحی بیشتری از مغز فعال است. آنها بیان می‌کنند که چون در یادگیری زبان دوم نیمکره راست مغز فعال است، لذا در دوزبانه‌ها قسمت‌های بیشتری از مغز در جریان یادگیری دخیل می‌باشد. بنابراین اگر در آموزش از زبان مادری استفاده شود آن ارتباط راحت‌تر برقرار می‌شود و بسیاری از مشکلات و بدفهمی‌های دانش‌آموزان دوزبانه را کاهش داده و عملکرد تحصیلی و تربیتی آنان را بهتر می‌نماید. یکی از روش‌های بسیار کارآمد در آموزش دوزبانه آموزش دو سویه که غوطه‌ورسازی دوسویه نیز نامیده می‌شود از نوع دوزبانه افزایشی است که در آن هر دو زبان مورد حمایت قرار می‌گیرند، یعنی نصف برنامه‌های آموزشی به زبان مادری دانش‌آموز و در نیم دیگر مفاهیمی که به زبان مادری ارائه شده‌اند به زبان تدریس بازگو می‌شوند. در این روش زبان مادری دانش‌آموز و زبان رسمی در تعامل کامل مورد حمایت قرار می‌گیرد و درک کامل تعامل بین فرهنگی و فرصت‌های آموزشی برابر صورت می‌گیرد؛ در این صورت یادگیری زبان مادری مانعی برای یادگیری زبان دوم و پیشرفت تحصیلی ایجاد نمی‌کند برعکس دانش‌آموزان در هر دو زبان مهارت علمی بالایی به دست می‌آورند. در این شیوه علاوه بر رشد زبان مادری با اضافه کردن زبان دیگری دانش‌آموزان عملکرد بهتری از خود نشان می‌دهند. این برنامه بر اساس تئوری یادگیری زبان دوم است که تعامل گویشگران بومی و غیر بومی را لازمه یادگیری زبان دوم می‌داند. یکی از موثرترین ابزارها در کاهش بدفهمی‌ها طرح سوال است، شواهد تحقیقی نشان می‌دهد استفاده از پرسش‌های سببی (علی) یکی از موثرترین ابزارها برای تشویق دانش‌آموزان است که به ما فرصت می‌دهد کج فهمی‌های آنها را آشکار

سازیم و همچنین به نظرات و عقاید دانش آموزان احترام بگذاریم و از تحلیل ها و مباحثه آنها در مورد اطلاعات و مشاهده مدل ها، به آشکارسازی بدفهمی پردازیم. به طور کلی می توان گفت که مقوله های بدفهمی ادراکی، بدفهمی های بومی، بدفهمی های واقعی و بیش تعمیمی بیشترین نوع شیوع بدفهمی در دانش آموزان ترکمن می باشد و از نظر معلمان و متخصصان امر آموزش میزان بدفهمی در فارسی دانش آموزان دوزبانه (ترکمن) در حد زیادی است و همچنین نتایج نشان داد که معلمان و متخصصان امر آموزش میزان بدفهمی در نگارش دانش آموزان دوزبانه (ترکمن) را در حد کم ارزیابی کردند، پس می توان نتیجه گرفت که بدفهمی فارسی در این دانش آموزان بیشتر از بدفهمی نگارشی است و یکی از بهترین راه حل های موجود جهت رفع این بدفهمی ها توجه به زمان مادری می تواند باشد.

پژوهش هایی که تاکنون صورت گرفته و پژوهش حاضر، همگی بر وجود مشکلات زبانی و غیرزبانی و دیگر مسائلی که در بدفهمی کودکان تأثیر دارد، اشاره شده است. برای رفع مشکل این کودکان در مناطق دوزبانه، به ویژه در بدو ورود به مدرسه به یک برنامه دقیق و سنجیده نیاز است. بر کسی پوشیده نیست که مواد اولیه برنامه ریزی، وجود دانش و اطلاعات است تا برای هر کدام از عناصر برنامه طراحی مناسب و سنجیده ای کرد. اطلاعاتی که از پشتوانه علمی برخوردار بوده، از راه و روش های موثق و مطمئنی به دست آمده باشد، یعنی دانشی که از یک مطالعه منظم و نظام دار منشأ گرفته، با اتکا به چنین یافته هایی است که به تصمیم گیری خردمندانه منجر می شود. بسیاری از محققان معتقدند که اگر کودکی دوزبان را با هم یاد بگیرد و در هر دو زبان به موازات هم پیش برود و متناسب با توانایی ذهنی و آموزش هایی که به او داده می شود، در هر دو زبان به تبحر نسبی دست می یابد. در چنین وضعیتی هر یک از زبانها به غنی سازی زبان دیگر کمک کرده و مهارت به دست آمده در یک زبان طبق اصل انتقال و تعمیم به زبان دیگر منتقل می شود.

منابع

احمدی، حمیرا؛ محمودی، عثمان؛ صالح، جبار و کریمیان پور، غفار (۱۳۹۳). مقایسه اختلال های خواندن در بین دانش آموزان یک زبانه و دوزبانه. تحول روانشناختی کودک، ۱ (۱)،

بخشعلی زاده، شهرناز و بروجردیان، ناصر (۱۳۹۶) شناسایی بد فهمی های رایج دانش آموزان پایه چهارم ابتدایی در حوزه محتوایی هندسه و اندازگیری و مقایسه عملکرد آنها با میانگین عملکرد در سطح بین المللی. فصلنامه نوآوری های آموزشی، ۶۴ (۱۶)، ۱۲۶-۱۰۱.

پور عظیمیا، زهرا (۱۳۹۱). بررسی تاثیر آموزش بدفهمی های دانش آموزان در ارتباط با اعداد اعشاری به معلمان به طراحی آموزشی آنها. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی.

خادمی، فاطمه (۱۳۹۴). بررسی بدفهمی های دانش آموزان دبیرستانی در تعاریف و مفاهیم ریاضی. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت.

رنانی، محسن (۱۳۹۵). قتل زبان مادری و تخریب توسعه در ایران. دومین همایش توسعه عدالت آموزشی، دانشگاه الزهراء تهران.

شهودی‌مژدهی، عطیه، مفیدی، فرخنده، علیزاده، حمید (۱۳۹۲). مقایسه مهارت نوشتاری در میان دانش آموزان پایه اول دبستان با و بدون تجربه ی پیش از دبستان. فصلنامه روان شناسی تربیتی. ۹ (۲۸). ۲-۱۴.

طالب زاده، علیرضا (۱۳۹۰). تحلیلی بر دو زبانگی در نظام آموزشی ایران از دیدگاه جامعه شناسی زبان. انتشارات سمت.

عصاره، فریده (۱۳۸۷). بررسی مشکلات زبان آموزی کودکان پایه اول ابتدایی در مناطق دوزبانه. مجله مطالعه برنامه درسی، ۳ (۹)، ۴۲-۶۰.

قوشلی پور، ناز محمد (۱۳۹۰). تحلیل خطاهای نحوی دانش آموزان دوزبانه ترکمن مقطع راهنمایی در نگارش و کاربرد زبان فارسی. پایان نامه کارشناسی ارشد، گروه زبان شناسی و آموزش زبان فارسی به غیر فارسی زبان، دانشکده ادبیات فارسی و زبان های خارجی، دانشگاه علامه طباطبایی تهران.

کولایی نژاد، جمال‌الدین، حسنی، کاظم، عبدی پور، فوزیه، فرامرز، صحرا (۱۳۹۵). اثربخشی کتاب کمک‌درسی خواندن کردی بر تقویت خواندن و نوشتن در کتاب فارسی (بخوانیم و بنویسیم) پایه اول ابتدایی در کودکان دوزبانه. فصلنامه روان شناسی تربیتی. ۱۲ (۴۱)، ۲۷-۱۵.

مرادی، شهین‌الله، و سیف‌اللهی، سیف‌اله (۱۳۹۲) مطالعه و بررسی تاثیر آموزش به زبان مادری بر افزایش انگیزه تحصیلی دانش آموزان. مجله مطالعات جامعه شناسی، ۱۶ (۴)، صص ۶۵-۸۳.

References

- Anam Ilyas, M. S. (2018). Exploring teachers' understanding about misconceptions of secondary grade chemistry students. *Int. J. Cross-Disciplinary Subj. Educ. (IJCDSE)*, 9, 3323-8.
- Bautista-Thomas, C. M. (2021). *Spilling the TEA in Bilingual Latinx New York City Department of Education School Social Workers: Towards Entre Nos*, PhD thesis, City University of New York.
- Bol, L., Campbell, K. D., Perez, T., & Yen, C. J. (2016). The effects of self-regulated learning training on community college students' metacognition and achievement in developmental math courses. *Community College Journal of Research and Practice*, 40(6), 480-495.
- De Jager, L. J. (2012). *Misunderstanding in second language instructional communication* (Doctoral dissertation, University of Pretoria).
- García, O. (2011). *Bilingual education in the 21st century: A global perspective*. John Wiley & Sons.
- Kim, S. Y., Wang, M., & Ko, I. Y. (2011). The processing of derivational morphology in Korean-English bilingual readers. *Bilingualism*, 14(4), 473.
- Li, X. (2006). *Cognitive analysis of students' errors and misconceptions in variables, equations, and functions* (Doctoral dissertation, Texas A & M University).
- Mohyuddin, R. G., & Khalil, U. (2016). Misconceptions of Students in Learning Mathematics at Primary Level. *Bulletin of Education and Research*, 38(1), 133-162.
- Muthusamy, P., Muniandy, R., Kandasam, S. S., Hussin, O. H., Subramaniam, M., & Farashaiyan, A. (2020). Factors of Code-Switching among Bilingual International Students in Malaysia. *International Journal of Higher Education*, 9(4), 332-338.
- Olivier, A. (1992). Handling pupil's misconceptions. IN M. Moodley, R.Njisane & N. Presmeg (Eds). *Mathematics Education for In-Service and Pre-Service Teachers*, 193-209. Pietermaritzburg: Shuter and Shooter.
- Ryan, J. & Williams, J. (2007). *Children's mathematics 4-15: learning from errors and misconceptions*. Open University Press.
- Sun, Q., & Zhang, J. L. (2016). Metacognition and second/foreign language teaching and learning: An interview with Professor Lawrence Jun Zhang. *Contemporary Foreign Language Studies*, 423, 16 – 19.
- Tewolde, F., Glosson, J., Messick, A., & Alloway, T. (2016). *Learning Strategies and Metacognition in Students with Learning Disabilities*. *Human Factors and Applied Psychology Student Conference*.

استناد به این مقاله: قره مشک غراوی، ابراهیم، میرعرب رضی، رضا و عزیزی شمامی، مصطفی. (۱۴۰۰). بدفهمی های دانش آموزان دوزبانه در دروس فارسی و نگارش و نقش زبان مادری. *فصلنامه روان شناسی تربیتی*، ۱۷(۶۱)، ۵۷-۶۶. doi: 10.22054/jep.2021.57528.3221

Educational Psychology is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.